

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: област на висше образование 3.0 Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Организация и управление

Автор на дисертационния труд: *Тихомира Йорданова Радева* докторант (редовна форма на обучение) към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: СЪВМЕСТНИ МАРКЕТИНГОВИ
ДЕЙНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО И
РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ЗЕЛЕНЧУЦИ

Рецензент: доц. дн Петър Борисов Борисов, област на ВО 3.0 Социални, стопански и правни науки, ПН 3.7 Администрация и управление, научна специалност – «Организация и управление»
определен за член на научното жури със заповед № РД-16-780/05.07.2022год. от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Тихомира Радева през 2018 година придобива магистърска степен по “Икономика и управление на европейското земеделие и селските райони” от Аграрен университет – Пловдив. През 2018 година печели конкурс и е зачислена като редовен докторант към катедрата. От 2020 година и до момента е асистент в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при АУ – Пловдив. Успоредно с тази дейност Тихомира Радева работи като мениджър продажби в ЕЛИТ 95 ООД, гр. Пловдив.

2. Актуалност на проблема.

Темата на дисертационния труд е актуална, тъй като секторът на зеленчукопроизводството се развива динамично и неговото въздействие върху развитието на селски райони е осезаемо. В някои региони като Пазарджик, Добрич, Кърджали и Смолян зеленчукопроизводството е основен селскостопански отрасъл и се явява основен фактор за обезпечаването на заетост в селските райони. В условията на ОСП на ЕС, сектор „Зеленчукопроизводство“ е изключително затруднен да развива своя производствен и икономически потенциал. В променената икономическа

среда земеделските стопанства, отглеждащи зеленчукови култури имат необходимост от ресурс да неутрализират влиянието на природно-климатичните условия, и да устоят на конкурентния натиск и пазарна конюнктура. Предстоящите промени в ОСП предвиждат насърчаването на дигитализацията на сектора с оглед намаляване на натиска върху околната среда.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и кореспондира с избраното заглавие на дисертационния труд.

Структурата на дисертацията е подчинена на логическата рамка „валидиране и доказване/отхвърляне“ на основна теза на дисертационния труд. Целта на изследване, кореспондира с избраната тема, а научните задачи дават възможност да се реализира набелязаната цел на дисертационния труд. Методологията и методиката на изследване са обективно разработени така, че да позволяват в достатъчна дълбочина да се изследва засегнатия в дисертационния труд научен проблем. Те почиват на разбирането на докторанта относно това, кои са най-ярките характеристики на организационното поведение на земеделските производители при прилагане на съвместни маркетингови дейности. От изложеният текст в тази частта на дисертацията се разбира ясно, че автора реализира една визия на последователност и логически прагматизъм при осъществяване на научното изследване. Това доказва, че синхрона в работата между научния ръководител и докторанта е факт.

Докторантът е формулирал следната работна хипотеза – „Съвместните маркетингови дейности в съвременните пазарни условия и нарастване на конкуренцията е предпоставка за развитие на земеделските стопанства, занимаващи се с производство и реализация на зеленчуци.“ Смятам, че така формулираната хипотеза на дисертационния труд е правилна, обективна и подчинена на логическата рамка на изследването. След като е дефинирана работната хипотеза докторантът е определили и самата цел на дисертационното изследване а именно тя е „да се установи влиянието на съвместните маркетингови дейности при управление на производството и реализацията на зеленчуци.“ Смятам, че целта е правилно определена и позволява да се провери достоверността на издигнатата за проверка работна хипотеза в изследването. За постигане на формулираната цел докторанта дефинира изпълнението на следните научни задачи:

- Изясняване на мястото и важността на организационното поведение в управлението на стопанските организации;

- Изясняване на същността на съвместните маркетингови дейности и обоснове значението им за управление на производството и реализацията на зеленчуци;
- Моделиране на методика за изследване на влиянието на съвместните маркетингови дейности върху производството и реализацията на зеленчуци;
- Определяне на факторите, определящи производствената дейност на изследваните обекти и резултатите от нея;
- Оценка на потенциала за съвместно изпълнение на дейности от производителите на зеленчуци.
- Дефиниране на препоръки за подобряване на управлението на земеделските стопанства на база съвместни маркетингови дейности;
- Създаване и тестване на модел за формулиране, изпълнение и контрол на маркетингова стратегия за съвместни маркетингови дейности (съвместен маркетинг).

Смятам, че научните задачи са разрешени в посочената последователност в дисертационното изследване и позволяват да се постигне целта на дисертацията.

Докторантът в своя дисертационен труд е посочил, че обектът на научното изследване са земеделските стопанства, специализирани в отглеждането на зеленчукови култури, а предметът на научното изследване са управленските и маркетингови дейности, които земеделските стопани изпълняват. Смятам, че обектът и предметът на изследване са правилно дефинирани и позволяват правилно и ефективно да се организира научното изследване.

Основните методи, които се използват за доказване/отхвърляне на работната хипотеза в дисертационния труд са – сравнителният анализ, хи-квадрат анализът и методът на брутния марж. Тези методи, аз определям като подходящи инструменти за извършване на анализът и формулирането на основните констатации и изводи в аналитичната част на дисертацията.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Представената дисертация е в обем на 174 страници (формат А4), от които 154 страници с основен текст, който определям като изложение на научното изследване. Основният текст съдържа 46 фигури и 32 таблици. Списъкът на литературата се състои от 78 заглавия – литературни източници, стратегически документи и интернет ресурси. Обемът и структурата на дисертационния труд позволява да се постигне формулираните в уводната част цел и задачи.

Смятам, че докторантът е използвал широка гама от средства за онагледяване и обобщаване на получените резултати в таблици, графики и схеми, които му позволяват коректно да систематизира и обективно да представи получените резултати.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Представената за рецензиране дисертация е структурирана в увод, изложение в три глави, заключение и използвана литература, и съответните приложения. Смятам, че в рамките на тази структура докторанта в успял да изложи в дълбочина резултатите от своето научно изследване.

При работата си по дисертацията, докторантът е проучил основна част от съвременната специализирана научна литература във връзка с управлението на маркетинговите дейности в стопанските организации и в частност на земеделските стопанства. Чест прави на докторанта, че на база систематизирания литературен анализ е съумял да даде свое тълкуване на понятието „съвместен маркетинг“ в земеделието. Разгледани са маркетинговите дейности на бизнес организациите в стратегически аспект и са посочени специфичните характеристики на земеделските стопанства при управлението на маркетинговите дейности. Коментирани са и са представени мнения на известни автори, като на тяхна база е формирано авторовото разбиране по изследвания проблем.

От изложеното в първа глава на дисертационния труд се разбира, че докторантът правилно дефинира и коректно използва термините. Тихомира Радева успешно обобщава състоянието и проблемите на прилаганата политика в управлението на маркетинговите дейности на зеленчуковите стопанства. Това ѝ дава възможност да разработи обосновани методология и методика на изследване, чрез която да извърши обективен анализ на дефинирания проблем.

Във втора глава на дисертационния труд е изложен анализът на проблема на изследване. Извършен е анализ на съвместните дейности върху производството и реализацията на зеленчуци. Диагностицирано е състоянието на сектор „Зеленчукопроизводство“ както и на маркетинговата среда. Оценен е потенциала за осъществяване на съвместни маркетингови дейности от земеделските производители. На база извършения анализ, докторанта е формулирал констатации и изводи, които смятам за обективни и лично дело на докторанта.

В трета глава са представени насоките за подобряване на маркетинговите дейности на земеделските производители от сектора. Тези насоки са в съответствие с обективно дефинираните изводи във втора глава.

Докторантът в детайли представя и защитава модел за организиране на съвместни маркетингови дейности. Смятам, че представения модел е личен принос на докторанта и решава поставените проблеми в аналитичната част на дисертацията.

6. Приноси на дисертационния труд.

Представените методология и методика на изследване, извършеният анализ, формулираните констатации и изводи, както предложените решения за справяне с дефинираните проблеми в сектора са лично и оригинално дело на докторанта и могат да претендират за приноси. Смятам, че в дисертационния труд на докторант Тихомир Радева могат да се открият следните **научни приноси**:

1. Определени са основните фактори, оказващи въздействие върху потенциала за сътрудничество между земеделските производители;
2. Съществуващите в теорията и практиката маркетингови стратегии и подходи са адаптирани, съобразно спецификата на земеделския сектор, което е предпоставка за успешното им приложение.
3. Разработена е методологична рамка за прилагане на съвместни маркетингови дейности при управление на производството и предлагането на зеленчуци.
4. Установени са основните рискове, които съпътстват изпълнението на съвместни маркетингови дейности, както и ползите от тях за земеделските производители.

Смятам, че в дисертационния труд на докторант Тихомира Радева могат да се открият следните **научно-приложни приноси**:

1. Анализирани са практики на съвместен маркетинг и индивидуално излизане на земеделските стопанства на пазара на зеленчуци.
2. Направени са предложения за подобряване на информационно-документалната основа при организиране и управлението на съвместни маркетингови дейности.
3. Направени са предложения за подобряване на маркетинга в земеделски стопанства, произвеждащи и предлагащи зеленчуци.
4. Разработен е модел за организиране и изпълнение на съвместни маркетингови дейности от зеленчукопроизводители.

7. Критични бележки и въпроси.

Нямам въпроси към докторанта, но имам следните предложения с оглед по-лесното възприемане то страна на рецензента (читателя) дисертационния труд, а именно да се даде списък на използваните фигури и таблици в

изложението на дисертацията.

Към докторанта имам препоръка да осъществи изследване на възможностите за трансфер на знания по проблемите на управление на маркетинговите дейности в зеленчуковия сектор, чрез привличане на различни заинтересовани страни.

8. Публикувани статии и цитирания.

По темата на дисертацията докторантът е публикувал три самостоятелни статии, което покрива националните наукометрични показатели за придобиване на ОНС „доктор“ в П.Н. 3.8 „Икономика“ в докторска програма „Организация и управление на производството – селско стопанство“, посочени в ЗРАСРБ. Докторантът има участия в международни конференции и е изнасял доклади по проблеми свързани с темата на дисертационния труд.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд и го приемам в представената за рецензиране форма като структура и съдържание.

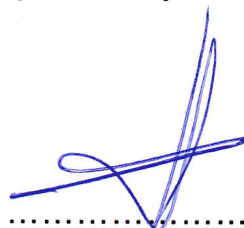
ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**. В представените за рецензиране – дисертационен труд, автореферат и копие на научни публикации не откривам индикации и доказателства за плагиатство и смятам, че формулираните приноси са лично дело на докторанта и под ръководството на неговия научен ръководител той ги е създал.

На база гореизложеното си позволявам да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Тихомира Йорданова Радева** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Организация и управление“

Дата: 15.04.2022
гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ:

/ доц. дн Петър Борисов/